

Развитие кибернетики и структурного языкознания сделало возможным машинный (иначе – автоматический) перевод – правда, в более или менее узких пределах, на материале относительно простых научных и деловых текстов, причем постоянно требуется и так называемое постредактирование (т. е. дополнительное редактирование человеком) текстов, полученных с помощью машины. Этот перевод основывается на использовании электронно-вычислительной машиной определенных и более или менее постоянных соответствий между словами, словосочетаниями и грамматическими средствами языков оригинала и перевода. Создание условий для работы переводящей машины (определенного запаса «памяти» и программ) выдвинули вопрос о характере процесса, совершающегося в машине. Машина ни думать, ни рассуждать не может (вопреки широко распространенному сейчас наивному представлению об «умных машинах»), она – дело рук человека и в состоянии выполнить только то, что заложил в нее человек. Соответствия между текстом на ИЯ и возникающим текстом на ПЯ должны устанавливаться непосредственно – подстановкой элементов из состава одного языка вместо элементов из состава другого языка – путем выполнения сложных команд, предусматривающих разнообразные возможные соотношения между данными ИЯ и ПЯ. В тех случаях, когда программа предполагает для машины выбор между двумя возможностями, осуществляемый автоматически, альтернативность решения ограничивается рамками заданных, по необходимости упрощенных, условий. В человеческой практике к этому в некоторой мере приближается тот (фактически, правда, гораздо более сложный) случай, когда при синхронном или последовательном переводе, выполняемом на высоко профессиональном уровне, соответствия между высказываниями на ИЯ и на ПЯ устанавливаются мгновенно и однозначно – благодаря богатому запасу памяти переводчика, сразу «выдающей» готовые решения, и большой предшествующей тренировке, исключающей колебания при выборе нужного варианта. Эти виды перевода, существовавшие задолго до появления его автоматизированной формы, были – несмотря на их огромные преимущества перед машинным переводом – поставлены в параллель к нему [4; с.17-18].

Движение информационных потоков в XXI веке не знает ни границ, ни времени, ни пространства, а переводческие связи охватывают почти все сферы человеческой деятельности. Все более важное место – и по объему, и по социальной значимости – стали занимать переводы текстов специального характера – информационные, экономические, технические. Значение переводческой деятельности постоянно растет. Профессия переводчика становится массовой, и во многих странах созданы специальные учебные заведения, готовящие профессиональных переводчиков. Тенденция к глобализации, которая наблюдается на рубеже XX-XXI вв., подготовлена самоотверженной деятельностью переводчика. Главная особенность данного отрезка времени – интеграционные процессы в культуре, науке, экономике, что неизбежно ведет к увеличению числа мультиязычных контактов. Труд переводчиков способствует открытости общества и выступает в качестве неотъемлемого связующего звена между людьми, живущими в разных уголках нашей планеты. Чаще всего деятельность переводчика ассоциируется только с художественными текстами, однако это не так. Самая большая потребность в переводчиках наблюдается в технических областях, поэтому сложно переоценить значение и роль технического перевода. Благодаря данному виду перевода происходит обмен знаниями и технологиями, а исследователи, ученые, конструкторы и инженеры получают возможность работать над совместными проектами. Также совершенно очевидно, что правильно оформить и выгодно представить технический продукт на мировом рынке способен именно переводчик (технический коммуникатор). Ведь иногда случается и такое, что инженер создал потрясающий проект, но, к сожалению, не может продемонстрировать его иностранным коллегам. Тогда на помощь приходит технический писатель.

Сложно не согласиться с тем, что мир не стоит на месте, в нем постоянно происходят различные изменения. Перемены эти затрагивают все аспекты нашей деятельности, в том числе и сферу бизнеса. Неудивительно, что значение рекламы в наши дни выросло, а вместе с этим растет и важность перевода рекламных текстов. Перед переводчиком стоит весьма непростая задача – переведенный текст должен производить на аудиторию такой же эффект, как и оригинал. А значит, переводчик обязан досконально исследовать предмет, о котором идет речь, иметь представление о характере потребителя и учитывать цель рекламного слогана. Поэтому будет не совсем верно относить перевод рекламы к области художественного перевода. Делая вывод из вышесказанного, нужно отметить, что ни одна сфера деятельности в современном мире не может обходиться без переводчика. Это и политика, и культура, и экономика, и многое, многое другое.

Литература:

1. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение : учебное пособие / В. Н. Комиссаров. – М. : ЭТС. – 2002. – 424 с.
2. Комиссаров В. Н. Теория перевода (Лингвистические аспекты) / В. Н. Комиссаров. – М. : Высшая школа, 1990. – 253 с.
3. Рябцева Н.К. Прикладные проблемы переводоведения: Лингвистический аспект [Электронный ресурс] : учеб. пособие / Н. К. Рябцева. – 2 – е изд., стер. – М. : ФЛИНТА, 2014. – 224 с.
4. Федоров А. В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы): Для институтов и факультетов иностр. языков : учеб. пособие / А. В. Федоров. – 5-е изд. – СПб. : Филологический факультет СПбГУ; М. : ООО «Издательский Дом «ФИЛОЛОГИЯ ТРИ», 2002. – 414 с. – (Студенческая библиотека)
5. Швейцер А. Д. Теория и практика перевода / А. Д. Швейцер. – М. : Наука, 1998. – 268 с.

УДК 81'25:159.95

Т. І. Фурс,

Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, м. Чернігів

ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ РЕФЕРАТИВНОГО ПЕРЕКЛАДУ ЯК ВИДУ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття присвячена теоретичному аналізу психологічних механізмів реферативного перекладу як специфічного складного виду мовленнєвої діяльності. Визначається сутність реферативного перекладу як ефективного способу транскодування інформації в умовах сучасних соціальних процесів. Визначається об'єкт реферативного перекладу крізь призму діяльнісного підходу. Зазначаються психологічні аспекти сприйняття та передачі мовленнєво оформлених повідомлень. Проводиться аналіз участі психічних процесів у кожному із етапів виконання реферативного перекладу. Об'єктивуються зміст та функції пам'яті, аналітичних операцій й уваги у процесі реферативного перекладу іншомовних текстів. У результаті теоретичного аналізу психологічних механізмів, що беруть участь у виконанні реферативного перекладу визначаються психічні здатності, якими повинен володіти суб'єкт перекладацької діяльності для її якісної та адекватної реалізації.

Ключові слова: реферативний переклад, мовленнєва діяльність, психологічний механізм, сприйняття, увага, пам'ять.

PSYCHOLOGICAL MECHANISMS OF ABSTRACT TRANSLATION AS A KIND OF LANGUAGE ACTIVITY

The article is devoted to the abstract translation psychological mechanisms theoretical analysis as a specific complex type of language activity. The essence of the abstract translation as an effective method of transcoding information in the conditions of modern social processes is determined. The object of abstract translation through the prism of the activity approach is defined. Psychological aspects of the language-formed messages perception and transmission are specified. The mental processes involvement in each stage of abstract interpretation execution is analyzed. Content and functions of memory, analytical operations and attention in the process of foreign language texts abstract translation are described. As a result of the theoretical analysis of the psychological mechanisms involved in the implementation of the abstract translation, mental ability, which the subject of the translation activity should obtain for qualitative and adequate implementation of the abstract translation are defined.

Keywords: abstract translation, language activity, psychological mechanism, perception, attention, memory.

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ РЕФЕРАТИВНОГО ПЕРЕВОДА КАК ВИДА РЕЧЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Статья посвящена теоретическому анализу психологических механизмов реферативного перевода как специфического сложного вида речевой деятельности. Раскрывается сущность реферативного перевода как эффективного способа транскодирования информации в условиях современных социальных процессов. Определяется объект реферативного перевода сквозь призму деятельностного подхода. Указываются психологические аспекты восприятия и передачи оформленных речью сообщений. Проводится анализ участия психических процессов в каждом из этапов выполнения реферативного перевода. Объективируются содержание и функции памяти, аналитических операций и внимания в процессе реферативного перевода иноязычных текстов. В результате теоретического анализа психологических механизмов, участвующих в выполнении реферативного перевода определяются психические способности, которыми должен обладать субъект переводческой деятельности для ее качественной и адекватной реализации.

Ключевые слова: реферативный перевод, речевая деятельность, психологический механизм, восприятие, внимание, память.

Постановка проблеми. Одним із напрямків наукових розвідок перекладознавства є вирішення проблем практичного застосування перекладу. Сучасні соціальні процеси, зокрема глобалізація, євроінтеграція суспільства, спонукають до поглиблення лінгвістичних досліджень, пошуку ефективних способів свідкої передачі інформації на різних мовах та практичного застосування таких навичок у професійній діяльності спеціалістів різних галузей. Серед існуючих видів аналітично-синтетичної обробки першоджерел реферативний переклад є найбільш складним. Проте інтерес до вивчення цього виду перекладу зростає у зв'язку з появою великої кількості іншомовних наукових доробків, документів та художніх творів, які потребують не повного перекладу, а його скороченого варіанту. Крім того, стрімко підвищується необхідність скороченого перекладу україномовних праць на інші мови. Для визначення особливостей реферативного перекладу як виду мовленнєвої діяльності та подальшого формування необхідних навичок та вмій слід враховувати психологічні особливості цієї діяльності, механізми, що спливають на сприймання та розуміння тексту, перекладу, а також породження тексту у процесі реферативного викладу першоджерела.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Реферативний переклад є складним процесом мовленнєвої діяльності, транскодування інформації. Так, психологічні особливості реферативного перекладу розглядаються крізь призму психологічних аспектів мовлення. Процес передачі мовленнєвого повідомлення розглядається в психології, як сукупність процесів прийому-сприйняття, осмислення, переробки і видачі мовного матеріалу. Вагомий внесок у розвиток психології мовлення зробив Л. С. Виготський із теорією понятійного мислення, мови. О. Р. Лурія досліджував проблему мови і свідомості. М. І. Жинкін, С. Л. Рубінштейн, К. Б. Ітельсон займалися питанням функціонування механізмів мовлення. В. П. Зінченко, Ю. Б. Гіппенрейтер досліджували сприйняття мовленнєвого матеріалу. В роботах П. І. Зінченко, О. О. Смирнова, В. Я. Лядуса аналізувалась роль пам'яті у процесі мовлення. В свою чергу, О. О. Леонтьєв розробив теорію мовленнєвої діяльності. Т. З. Серова у своїх дослідженнях розкрила сутність психологічних механізмів професійно-орієнтованого читання та перекладу. Аналізом психологічних процесів письмового реферативного викладу іншомовних текстів займався А. А. Колобова. Психологолінгвістичні особливості транскдукції та скороченого перекладу іншомовних текстів вивчав А. А. Вейзе. Вищезазначені дослідження присвячені проблемам визначення психологічних механізмів іншомовного мовлення як процесу діяльності, перекладу та його навчання. Проте на сьогодні немає системного теоретичного аналізу психологічних особливостей реферативного перекладу, як специфічного виду перекладу та складної мовленнєвої діяльності. Теоретичний аналіз психологічних аспектів реферативного перекладу дозволить розробити ефективні методики формування його навичок та вмій.

Метою статті є здійснення теоретичного аналізу психологічних механізмів реферативного перекладу як виду мовленнєвої діяльності.

Виклад основного матеріалу. Реферативний переклад – це різновид перекладу, в процесі якого відбувається скорочення основного змісту первинного тексту однією мовою засобами іншої мови [2, с. 22]. В той же час реферативний переклад – це симбіоз перекладу і реферування і поєднує в собі декілька видів мовленнєвої діяльності. Для визначення психологічних механізмів процесу реферативного перекладу доцільно проаналізувати психологічні особливості мовленнєвої діяльності загалом, та скорочення тексту, перекладу зокрема. Психологи розглядають процес передачі мовленнєво оформленого повідомлення як сукупність процесів сприймання, осмислення, та видачі мовного матеріалу [5, с. 56]. Формування і розвиток мовленнєвої діяльності, оволодіння мовою починається із процесів сприйняття і розпізнавання мовних сигналів. Сприйняття мовлення є складною рецептивно-розумовою діяльністю, тому що має тісний зв'язок із мисленнєвими операціями, прогнозуванням, увагою, пам'яттю [6, с.7]. О. О. Леонтьєв виділяє такі характеристик сприйняття, як: необхідність реалізації активних дій при сприйнятті дійсності; цілісність – оперування з цілим образом; структурність – розуміння зав'язків окремих частин цілого тексту, здібність складати образ із окремих частин; константність – сприйняття образу реального предмету із збереженням його змінних властивостей, виділення інваріанту думки; осмисленість – намагання сприйняти те, що має реальне значення і зміст, осмислити і дати йому назву; предметність – сприйняття образу завжди реально існуючого предмета, явища, процесу [10, с. 76]. В процесі реферативного перекладу також важливі узагальненість, вибірковість, цілеспрямованість та категоріальність сприйняття [7, с. 40]. При реферативному, скороченому перекладі і подальшому викладі інформації предметність сприйняття виявляється в спрямованості на думку як предмет такої мовленнєвої діяльності. Такі характеристики, як предметність і осмисленість допомагають людині враховувати у процесах сприйняття свій особистий досвід і соціальний досвід людства, закріплений в поняттях та значеннях слів [11, с. 73].

М. І. Жинкін стверджує, що у будь-кому тексті, якщо він відносно закінчений і послідовний, висловлена одна основна думка, одна теза, одне положення, а все інше лише доповнює цю думку, наштовхує на неї, розвиває її, аргумен-

тує [5, с. 250]. Отже, об'єктом сприйняття, як при читанні тексту, так і при його породженні є засоби розвитку думки та всі смислові зв'язки тексту. Характеристики змістового зорового сприйняття набувають особливого значення, коли споживач інформації при виділенні потрібної інформації у процесі читання звертається не до одного, а до декількох першоджерел, коли до читання кожного текстового фрагменту треба приступати з певною думкою і потім аналізувати прочитане з позиції того, який розвиток має ця думка у кожній частині тексту [7, с. 44]. Для створення вторинного тексту на основі сприйнятої інформації потрібно виділити і проаналізувати смислові зв'язки різних рівнів: міжпонятійних, між членами речення, тема-рема-тичні, між пропозиціями і понадфразовими єдностями. Як відомо, такі зв'язки можна прослідкувати у семантичному полі, яке у текстах представлене певним лексичним оформленням. Слід зазначити, якщо фонові знання читача не достатні для розуміння тексту та його лексики, то сприйняття може не відбутись. Враховуючи таку властивість сприйняття, як предметність, та вищезазначені можливі труднощі сприйняття, потрібно ретельно добирати матеріал для формування вмінь реферативного перекладу. Також треба зазначити важливу якість сприйняття – цілісність. При реферативному перекладі варто виділити головні і підлеглі денотати, вибудувати текстову «вертикаль» та ієрархію слів для того, щоб сприйняти текст, як ціле, його тему та головну ідею [7, с. 56].

Поряд із цілісністю важливу роль у процесі рецепції відіграє такий компонент сприйняття, як імовірнісне прогнозування [1, с. 112]. У психології цей процес розуміється як передбачення майбутнього, що ґрунтується на імовірній структурі минулого досвіду і інформації про готівкової ситуації [15, с. 34]. Згідно з імовірнісним прогнозуванням здійснюється підготовка до відповідних дій індивіда. Будучи складним психологічним механізмом, імовірнісне прогнозування визначають як здатність зіставляти інформацію, що надходить про ситуацію, із інформацією в пам'яті на основі минулого досвіду, і на підставі всіх цих даних будувати гіпотези про майбутні події, приписуючи їм ту чи іншу ймовірність [15, с. 74]. На думку А. С. Левашова, існує ще загальний фон, тобто вся сума знань або тезаурус індивіда, в тому числі суто мовний тезаурус. Гіпотези, що виникають при читанні, можуть бути як логічно обґрунтованими, так і неусвідомленими. Сміслова здогадка, здебільшого висувається найчастіше одночасно з початком читання конкретного тексту [9, с. 14]. Якщо гіпотеза не знаходить підтвердження, повинна відбутись швидка зміна гіпотези [9, с. 15]. Характер імовірнісного прогнозування пов'язаний з мотивами, потребами в інформації, поставленими цілями, інформаційними можливостями, зі здатністю співвідносити свій тезаурус з авторським. Чим досвідченіший читач (слухач) та більш змістовий і структурований його досвід, тим точніше будуть його прогнози щодо змісту тексту, тож для навчання реферативному перекладу слід добирати такі тексти, які сприяють найбільш ефективному прогнозуванню, і тим самим, сприйняттю.

Прогнозування на будь-якому рівні викликає розумову активність, в результаті чого сприйняття тексту стає цілеспрямованим і осмисленим, тому особливе значення при реферативному перекладі набуває процес мислення. Реферативний переклад пов'язаний із логічним, абстрактно-понятійним мисленням, які пов'язані із узагальненим відображенням дійсності у поняттях та мають нерозривний зв'язок з мовою. У мовленнєвій діяльності особливу роль грають інтелектуальні операції, які є основою всього мислення [3, с. 45]. До інтелектуальних розумових операцій при реферативному перекладі, в першу чергу, відносяться виділення, вибір, порівняння, конкретизація, аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення. Аналіз через синтез, на думку С. Л. Рубінштейна, основний русій процесу мислення, який полягає у наступному: об'єкт у процесі мислення включається в усі нові зв'язки, і в силу цього виступає в нових якостях, які фіксуються в нових поняттях; із об'єкту, таким чином, як би випливає новий зміст; він ніби повертається кожен раз різними сторонами, в ньому виявляються нові властивості [13, с. 99]. Операції мислення у процесі реферативного перекладу текстів відбуваються на етапі сприйняття тексту, коли реципієнт намагається співвіднести слова та словосполучення із поняттями, відслідкувати логічні зв'язки між ними і побудувати цілісну структуру тексту. Вдруге мисленнєві операції актуалізуються на етапі породження нового тексту, транскодування інформації. Під час цих процесів мова виступає як засіб формування думок. Умовивід як форма мислення передбачає такий зв'язок між думками, у результаті якого із одного або декількох суджень виникають нові судження [3, с. 77]. Умовивід при реферативному перекладі здійснюється у процесі читання, а також є продуктом такої мовленнєвої діяльності.

Реферативний текст створюється у процесі активної інтелектуальної діяльності, під час якої розкривається смисл першоджерела за допомогою цілого комплексу мисленнєвих рішень, визначення понять, суджень, формулювань умовиводів. Всі ці операції є неможливими без включення пам'яті – важливого психологічного механізму мовленнєвої діяльності. Різні види пам'яті знаходяться в єдності, оскільки співвідносяться з мнемічними процесами запам'ятовування, збереження і відтворення. Так, при реферативному перекладі задіяні словесно-логічна, довільна і мимовільна, оперативна і довготривала пам'ять. Особливого значення у процесі реферативного перекладу набуває оперативна пам'ять як механізм активної мовленнєвої діяльності [10, с. 67]. Тривалість цього виду пам'яті залежить від тривалості дії або діяльності. Оперативна пам'ять забезпечує досягнення мети дії за рахунок: а) збереження образів кінцевої і проміжних цілей, б) узагальнення результатів переробки інформації у місткі образи, які відображають у кожен даний момент динаміку співвідношення між метою дії та умовами її досягнення [12, с. 67]. Одиницями оперативної пам'яті можна назвати образи, якими людина оперує в пам'яті при виконанні дії. Роль оперативної пам'яті особливо значуща в орієнтовно-дослідницької та контрольно-виконавчої фазах реферативного перекладу [2, с. 277].

Довготривала пам'ять – підсистема пам'яті, що забезпечує тривале утримання знань, а також збереження умінь і навичок [10, с. 43]. Довготривала пам'ять пов'язана з мотивами діяльності та її віддаленими цілями, забезпечуючи тривале збереження матеріалу та можливість його відтворення з різною повнотою точністю в найрізноманітніших умовах [11, с. 124]. У довготривалій пам'яті одночасно функціонує декілька форм організації знань. Однією з них є організація семантичної інформації в ієрархічній структурі за принципом виділення більш абстрактних і більш специфічних, видових понять. Іншою формою організації, характерною для життєвих категорій, є групування окремих понять навколо одного або декількох представників категорії – прототипів. Семантична інформація в довготривалій пам'яті включає як понятійні, так і емоційно-оцінні моменти, що відображають різне особистісне ставлення суб'єкта до тих чи інших відомостей. У процесі реферативного викладу інформації іншомовних текстів із довготривалої пам'яті відбираються образи лексичних, граматичних елементів, передусім синтаксичні схеми. Довготривала пам'ять забезпечує виконання діяльності реферативного викладу інформації на всіх етапах в цілому. Чим ширше коло мотивів і цілей цієї діяльності, і чим з більшим числом з них вдається зв'язати той чи інший текстовий матеріал, тим надійніше він зберігається в довготривалій пам'яті, тим вище його готовність до відтворення [7, с. 53].

При реферативному перекладі тексту важливою психічною функцією є також увага. Психологи визначають увагу як спрямованість і зосередженість на якомусь об'єкті при виконанні тієї чи іншої діяльності, при цьому під спрямованістю розуміють виборчий характер активності, а під зосередженістю – заглиблення у цю діяльність. Для навчання рефератив-

ного перекладу інформації важливо уявляти, що є об'єктом уваги в цій мовленнєвій діяльності, які види уваги задіяні при реферативному викладі іншомовних текстів, як слід розвивати такі характеристики уваги, як вибірковість, концентрація, обсяг, стійкість, розподіл і переключення. Об'єктом уваги під час реферативного перекладу може виступати зміст першоджерела і форма, яка являє собою мовні та екстралінгвістичні засоби вираження цього змісту. Спрямованість уваги на мовну форму під час сприйняття тексту негативно впливає на якість осмислення його змісту і його розуміння [8, с. 112]. Отже, щоб реферативний переклад відбувся, головним об'єктом уваги повинен бути зміст первинного тексту.

Обсяг уваги показує, яка кількість об'єктів може бути чітко сприйнята у відносно короткий період часу, до яких у діяльності письмового реферативного викладу інформації можуть бути віднесені одночасно зміст, предметний зміст тексту, мовні засоби, способи здійснення цієї діяльності. На рівні цілого тексту увага має бути звернена на ключові слова-поняття, які відображають тему тексту, абзацу, лексико-семантичні ланцюжки слів. Вибірковість уваги передбачає здатність серед безлічі однорідних об'єктів уваги вибрати саме те, що є в даний момент метою діяльності реферативного перекладу. Вибірковість здійснюється в період активної роботи мислення, усвідомлення предмета цієї мовленнєвої діяльності. Під концентрацією уваги розуміють ступінь його зосередження на об'єктах діяльності в даний момент, що вимагає певного вольового зусилля [4, с. 72]. У процесі написання реферативного тексту людина демонструє велику силу концентрації уваги. При високій концентрації уваги вибірка, вичитування здійснюється на основі слів-сигналів, тобто певних мовних елементів, саме такі слова-сигнали будуть перебувати в полі уваги, ніщо інше не повинно відволікати [2, с. 276].

Стійкість уваги характеризується тривалістю, протягом якої зберігається концентрація уваги. На думку С. Л. Рубінштейна для того, щоб увага до якого-небудь предмету підтримувалася, його усвідомлення повинне бути динамічним процесом. Предмет повинен на наших очах розвиватися, виявляти перед нами все новий зміст. Одноманітність приглушує увагу [13, с. 428]. Від стійкості уваги залежить те, як довго перекладач може ефективно здійснювати реферативний переклад. Розподіл уваги – це можливість утримувати в полі свідомості одночасно кілька різнорідних об'єктів або виконувати складну роботу, що складається з багатьох одночасних операцій [12, с. 202]. Вміння розподіляти увагу необхідно для мовленнєвої діяльності реферативного перекладу, у зв'язку з тим, що у процесі написання реферативного тексту слід утримувати в увазі і змістовну, і мовну складову тексту. Переключення уваги полягає у навмисному переміщення його спрямованості і зосередженості з одного об'єкта на інший або з одного виду діяльності на іншу [12, с. 205]. У діяльності реферативного викладу інформації, особливо в ситуаціях реферативного перекладу тексту на основі кількох першоджерел, дуже важливо вміти переходити від одного змісту до іншого, щоб вміти порівняти, проаналізувати, зробити висновки.

Висновки та перспективи дослідження. Реферативний переклад є складною рецептивно-розумовою діяльністю, яка поєднує в собі комплекс психологічних механізмів. Реферативний переклад як вид мовленнєвої діяльності має тісний зв'язок із різними мисленнєвими операціями. Основними психологічними механізмами реферативного перекладу вважають сприйняття, прогнозування, аналіз, синтез, умовивід, різні види пам'яті, увага та її стійкість. Якість виконання реферативного перекладу залежить від рівня розвиненості у перекладача вищезазначених психічних функцій. Перспективою дослідження є визначення психолого-педагогічних умов формування вмінь реферативного перекладу та розробка методики навчання реферативного перекладу.

Література:

1. Берман И. М. Методика обучения английскому языку в неязыковых вузах / И. М. Берман. – М. : Высшая школа, 1970. – 230 с.
2. Вейзе А. А. Смысловая компрессия текста в учебных целях / А. А. Вейзе. – Минск, 1982. – 176 с.
3. Выготский Л. С. Собрание сочинений: в 6 т. / Л. С. Выготский. – М. : Педагогика, 1982. – Т. 2. Проблемы общей психологии. – 504 с.
4. Гोनоболлин Ф. Н. Внимание и его восприятие / Ф. Н. Гоноболлин. – М. : Педагогика, 1972. – 160 с.
5. Жинкин Н. И. Механизмы речи / Н. И. Жинкин. – М. : Институт психологии, 1958. – 370 с.
6. Зимняя И. А. Лингвопсихология речевой деятельности / И. А. Зимняя. – М.; Воронеж : Изд-во МПСИ; МОДЭК, 2001. – 432 с.
7. Колобкова А. А. Реферативное изложение в формировании профессиональной иноязычной компетенции / А. А. Колобкова // Обучение иностранным языкам как средству межкультурной коммуникации и профессиональной деятельности: Межвуз. сб. науч. трудов. – Пермь : Пермский гос. технический университет, 2003. – С. 207–213.
8. Клычникова З. И. Психологические особенности обучения чтению на иностранном языке / З. И. Клычникова. – М. : Просвещение, 1973. – 224 с.
9. Левашов А. С. Обучение прогнозированию при чтении на иностранном языке (англ. язык, неяз. вуз) : автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.02 / А. С. Левашов. – М., 1983. – 25 с.
10. Леонтьев А. А. Основы психолингвистики / А. А. Леонтьев. – М. : Смысл, 1997. – 288 с.
11. Серова Т. С. Мысль как предмет речевой деятельности профессионально-ориентированного чтения / Т. С. Серова // Лингвистические и психолингвистические исследования языка и речи. – М., 1986. – С. 179–192.
12. Репкина Г. В. Исследование оперативной памяти : дис. канд. психол. наук / Г. В. Репкина. – Харьков, 1967. – 271 с.
13. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. – СПб. : Питер, 2000. – 712 с.
14. Румянцева И. М. Психология речи и лингвопедагогическая психология / И. М. Румянцева. – М. : ПЕР СЭ; Логос, 2004. – 319 с.
15. Фейгенберг И. М. Память и обучение : учеб. пособие / И. М. Фейгенберг. – М., 1974. – 29 с.